श्री रुद्रं नमकम्

श्री रुद्र प्रश्नः

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता
चतुर्थं-वैँश्वदेवं कांडं पंचमः प्रपाठकः

ॐ नमो भगवते रुद्राय ॥
नमस्ते रुद्र मन्यव उतोत इषवे नमः ।
नमस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नमः ॥

या त इषुः शिवतमा शिवं बभूव ते धनुः ।
शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय ।

या ते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी ।
तया नस्तनुवा शंतमया गिरिशंताभिचाकशीहि ॥

यामिषुं गिरिशंत हस्ते बिभर्ष्यस्तवे ।
शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिꣳसीः पुरुषं जगत्॥

शिवेन वचसा त्वा गिरिशाच्छा वदामसि ।
यथा नः सर्वमिज्जगदयक्ष्मꣳ सुमना असत् ॥

अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक् ।
अहींश्च सर्वाञ्जंभयन्-थ्सर्वाश्च यातुधान्यः ॥

असौ यस्ताम्रो अरुण उत बभ्रुस्सुमंगलः ।
ये चेमागं रुद्रा अभितो दिक्षु श्रिताः सहस्रशोऽवैषागं हेड ईमहे ॥

असौ योऽवसर्पति नीलग्रीवो विलोहितः ।
उतैनं गोपा अदृशन्नदृशन्नुदहार्यः ।
उतैनं-विँश्वा भूतानि स दृष्टो मृडयाति नः ॥

नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे ।
अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरन्नमः ॥

प्रमुंच धन्वनस्त्वमुभयोरार्त्नि योर्ज्याम् ।
याश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप ॥

अवतत्य धनुस्त्वगं सहस्राक्ष शतेषुधे ।
निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव ॥

विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवागं उत ।
अनेशन्नस्येषव आभुरस्य निषंगथिः ॥

या ते॑ हे॒तिर्मी॑ढुष्टम॒ हस्ते॑ ब॒भूव॑ ते॒ धनुः॑ ।
तया॒ऽस्मान्, वि॒श्वत॒स्त्वम॑य॒क्ष्मया॒ परि॑ब्भुज ॥

नम॑स्ते अ॒स्त्वायु॑धा॒याना॑तताय धृ॒ष्णवे॑ ।
उ॒भाभ्या॑मु॒त ते॒ नमो॑ बा॒हुभ्यां॒ तव॒ धन्व॑ने ॥

परि॑ ते॒ धन्व॑नो हे॒तिर॒स्मान् वृ॑णक्तु वि॒श्वतः॑ ।
अथो॒ य इ॑षु॒धिस्तवा॒रे अ॒स्मन्निधे॑हि॒ तम् ॥ 1 ॥

शंभ॑वे॒ नमः॑ । नम॑स्ते अस्तु भगवन्-विश्वेश्व॒राय॑ महादे॒वाय॑ त्र्यंब॒काय॑ त्रिपुरांत॒काय॑ त्रिकाग्निका॒लाय॑ कालाग्निरु॒द्राय॑ नीलकं॒ठाय॑ मृत्युंज॒याय॑ सर्वेश्व॒राय॑ सदाशि॒वाय॑ श्रीमन्-महादे॒वाय॒ नमः॑ ॥

नमो॒ हिर॑ण्य बाहवे सेना॒न्ये॑ दि॒शां च॒ पत॑ये॒ नमो॒
नमो॑ वृ॒क्षेभ्यो॒ हरि॑केशेभ्यः पशू॒नां पत॑ये॒ नमो॒
नमः॑ स॒स्पिंज॑राय॒ त्विषी॑मते पथी॒नां पत॑ये॒ नमो॒
नमो॑ बभ्लु॒शाय॑ विव्या॒धिनेऽन्ना॑नां॒ पत॑ये॒ नमो॒
नमो॒ हरि॑केशायोपवी॒तिने॑ पु॒ष्टानां॒ पत॑ये॒ नमो॒
नमो॑ भ॒वस्य॑ हे॒त्यै जग॑तां॒ पत॑ये॒ नमो॒
नमो॑ रु॒द्राया॑तता॒विने॒ क्षेत्रा॑णां॒ पत॑ये॒ नमो॒

नम॑स्सू॒तायाहं॑त्याय॒ वना॑नां॒ पत॑ये॒ नमो॒

नमो॒ रोहि॑ताय स्थ॒पत॑ये वृ॒क्षाणां॒ पत॑ये॒ नमो॒

नमो॑ मं॒त्रिणे॑ वाणि॒जाय॒ कक्षा॑णां॒ पत॑ये॒ नमो॒

नमो॑ भु॒वंतये॑ वारिवस्कृ॒ता-यौष॑धीनां॒ पत॑ये॒ नमो॒

नम॑ उ॒च्चैर्घो॑षायाक्रं॒दय॑ते पत्ती॒नां पत॑ये॒ नमो॒

नमः॑ कृत्स्नवी॒ताय॒ धाव॑ते॒ सत्त्व॑नां॒ पत॑ये॒ नमः॑ ॥ 2 ॥

नमः॒ सह॑मानाय निव्या॒धिन॑ आव्या॒धिनी॑नां॒ पत॑ये नमो॒

नमः॑ ककु॒भाय॑ निषं॒गिणे॑ स्ते॒नानां॒ पत॑ये॒ नमो॒

नमो॑ निषं॒गिण॑ इषु॒धि॒मते॒ तस्क॑राणां॒ पत॑ये॒ नमो॒

नमो॒ वंच॑ते परि॒वंच॑ते स्तायू॒नां पत॑ये॒ नमो॒

नमो॑ निचे॒रवे॑ परिच॒रायार॑ण्यानां॒ पत॑ये॒ नमो॒

नमः॑ सृका॒विभ्यो॒ जिघां॑सद्भ्यो मुष्ण॒तां पत॑ये॒ नमो॒

नमो॑ऽसि॒मद्भ्यो॒ नक्तं॒चर॑द्भ्यः प्रकृ॒ताना॒ं पत॑ये॒ नमो॒

नम॑ उष्णी॒षिणे॑ गिरिच॒राय॑ कुलुं॒चानां॒ पत॑ये॒ नमो॒

नम॒ इषु॑मद्भ्यो धन्वा॒विभ्य॑श्च वो॒ नमो॒

नम॑ आतन्-वा॒नेभ्यः॑ प्रति॒दधा॑नेभ्यश्च वो॒ नमो॒

नम॑ आ॒यच्छं॑द्भ्यो विसृ॒जद्भ्य॑श्च वो॒ नमो॒

नमोऽस्स॑द्भ्यो॒ विद्य॑द्भ्यश्च वो॒ नमो॒

नम॒ आसी॑नेभ्यः॒ शया॑नेभ्यश्च वो॒ नमो॒

नमः॑ स्व॒पद्भ्यो॒ जाग्र॑द्भ्यश्च वो॒ नमो॒

नम॒स्तिष्ठ॑द्भ्यो॒ धाव॑द्भ्यश्च वो॒ नमो॒

नमः॑ स॒भाभ्यः॑ स॒भाप॑तिभ्यश्च वो॒ नमो॒

नमो॒ अश्वे॒भ्योऽश्व॑पतिभ्यश्च वो॒ नमः॑ ॥ 3 ॥

नम॑ आव्या॒धिनी॑भ्यो वि॒विध्य॑न्तीभ्यश्च वो॒ नमो॒

नम॒ उग॑णाभ्यस्तृग्ं-ह॒तीभ्य॑श्च वो॒ नमो॒

नमो॑ गृ॒त्सेभ्यो॑ गृ॒त्सप॑तिभ्यश्च वो॒ नमो॒

नमो॒ व्राते॑भ्यो॒ व्रात॑पतिभ्यश्च वो॒ नमो॒

नमो॑ ग॒णेभ्यो॑ ग॒णप॑तिभ्यश्च वो॒ नमो॒

नमो॒ विरू॑पेभ्यो वि॒श्वरू॑पेभ्यश्च वो॒ नमो॒

नमो॑ मह॒द्भ्यः॑, क्षुल्ल॒केभ्य॑श्च वो॒ नमो॒

नमो॑ र॒थिभ्यो॑ऽर॒थेभ्य॑श्च वो॒ नमो॒

नमो॒ रथे॑भ्यो॒ रथ॑पतिभ्यश्च वो॒ नमो॒

नमः॑ सेना॑भ्यः सेना॒निभ्य॑श्च वो॒ नमो॒

नमः॑, क्ष॒त्तृभ्यः॑ संग्रही॒तृभ्य॑श्च वो॒ नमो॒

नमस्तक्षभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमो
नमः कुलालेभ्यः कर्मारेभ्यश्च वो नमो
नमः पुंजिष्टेभ्यो निषादेभ्यश्च वो नमो
नम इषुकृद्भ्यो धन्वकृद्भ्यश्च वो नमो
नमो मृगयुभ्यः श्वनिभ्यश्च वो नमो
नम-श्श्वभ्य-श्श्वपतिभ्यश्च वो नमः ॥ 4 ॥

नमो भवाय च रुद्राय च
नमः शर्वाय च पशुपतये च
नमो नीलग्रीवाय च शितिकंठाय च
नमः कपर्धिने च व्युप्तकेशाय च
नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च
नमो गिरिशाय च शिपिविष्टाय च
नमो मीढुष्टमाय चेषुमते च
नमो ह्रस्वाय च वामनाय च
नमो बृहते च वर्षीयसे च
नमो वृद्धाय च संवृँध्वने च
नमो अग्रियाय च प्रथमाय च

नम॑ आ॒शवे॑ चाजि॒राय॑ च॒
नमः॒ शीघ्रि॑याय च॒ शीभ्या॑य च॒
नम॑ ऊ॒र्म्या॑य चावस्व॒न्या॑य च॒
नमः॑ स्रोत॒स्या॑य च॒ द्वीप्या॑य च ॥ 5 ॥

नमो ज्ये॒ष्ठाय॑ च कनि॒ष्ठाय॑ च॒
नमः॑ पूर्व॒जाय॑ चापर॒जाय॑ च॒
नमो॑ मध्य॒माय॑ चापग॒ल्भाय॑ च॒
नमो॑ जघ॒न्या॑य च॒ बुध्नि॑याय च॒
नमः॑ सो॒भ्या॑य च प्रतिस॒र्या॑य च॒
नमो॒ याम्या॑य च॒ क्षेम्या॑य च॒
नम॑ उर्व॒र्या॑य च॒ खल्या॑य च॒
नमः॒ श्लोक्या॑य चाऽवसा॒न्या॑य च॒
नमो॒ वन्या॑य च॒ कक्ष्या॑य च॒
नमः॑ श्र॒वाय॑ च प्रतिश्र॒वाय॑ च॒
नम॑ आ॒शुषे॑णाय चा॒शुर॑थाय च॒
नमः॒ शूरा॑य चावभिंद॒ते च॒
नमो॑ व॒र्मिणे॑ च वरू॒धिने॑ च॒

नमो॑ बि॒ल्मिने॑ च कव॒चिने॑ च॒

नम॑: श्रु॒ताय॑ च श्रुतसे॒नाय॑ च ॥ 6 ॥

नमो॑ दुंदु॒भ्या॑य चाहन॒न्या॑य च॒

नमो॑ धृ॒ष्णवे॑ च प्रमृ॒शाय॑ च॒

नमो॑ दू॒ताय॑ च प्रहि॑ताय च॒

नमो॑ निषं॒गिणे॑ चेषुधि॒मते॑ च॒

नम॑स्ती॒क्ष्णेष॑वे चायु॒धिने॑ च॒

नम॑: स्वायु॒धाय॑ च सु॒धन्व॑ने च॒

नम॒: स्रुत्या॑य च॒ पथ्या॑य च॒

नम॑: का॒ट्या॑य च नी॒प्या॑य च॒

नम॒: सूद्या॑य च सर॒स्या॑य च॒

नमो॑ ना॒द्याय॑ च वैशं॒ताय॑ च॒

नम॒: कूप्या॑य चाव॒ट्या॑य च॒

नमो॒ वर्ष्या॑य चाव॒र्ष्याय॑ च॒

नमो॑ मे॒घ्या॑य च विद्यु॒त्या॑य च॒

नम ई॒ध्रिया॑य चात॒प्या॑य च॒

नमो वात्याय च रेष्मियाय च
नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च ॥ 7 ॥

नमः सोमाय च रुद्राय च
नमस्ताम्राय चारुणाय च
नमः शंगाय च पशुपतये च
नम उग्राय च भीमाय च
नमो अग्रेवधाय च दूरेवधाय च
नमो हंत्रे च हनीयसे च
नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो
नमस्ताराय
नमश्शंभवे च मयोभवे च
नमः शंकराय च मयस्कराय च
नमः शिवाय च शिवतराय च
नमस्तीर्थ्याय च कूल्याय च
नमः पार्याय चावार्याय च
नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च
नम आतार्याय चालाद्याय च

नम॒: शष्प्या॑य च॒ फेन्या॑य च॒

नम॑: सिक॒त्या॑य च प्रवा॒ह्या॑य च ॥ 8 ॥

नम॑ इरि॒ण्या॑य च प्रप॒थ्या॑य च॒

नम॑: किꣳशि॒लाय॑ च॒ क्षय॑णाय च॒

नम॑: कप॒र्दिने॑ च पुल॒स्तये॑ च॒

नमो॒ गोष्ठ्या॑य च॒ गृह्या॑य च॒

नम॒स्तल्प्या॑य च॒ गेह्या॑य च॒

नम॑: का॒ट्या॑य च गह्वरे॒ष्ठाय॑ च॒

नमो॑ ह्रद॒य्या॑य च निवे॒ष्प्या॑य च॒

नम॑: पाग्ं स॒व्या॑य च रज॒स्या॑य च॒

नम॒: शुष्क्या॑य च हरि॒त्या॑य च॒

नमो॒ लोप्या॑य चोल॒प्या॑य च॒

नम॑ ऊ॒र्व्या॑य च सू॒र्म्या॑य च॒

नम॑: प॒र्ण्या॑य च पर्णश॒द्या॑य च॒

नमो॑ऽपगु॒रमा॑णाय चाभिघ्न॒ते च॒

नम॑ आख्खिद॒ते च॑ प्रख्खिद॒ते च॒

नमो॑ वः किरि॒केभ्यो॑ दे॒वाना॒ग॒म्॒ हृद॑येभ्यो॒

नमो॑ विक्षीण॒केभ्यो॒ नमो॑ विचिन्व॒त्केभ्यो॒
नम॑ आनिर् ह॒तेभ्यो॒ नम॑ आमीव॒त्केभ्यः॑ ॥ 9 ॥

द्रापे॒ अंध॑सस्पते॒ दरि॑द्र॒न्नील॑लोहित ।
ए॒षां पु॒रु॑षाणामे॒षां प॑शू॒नां मा भेर्माऽरो॒ मो ए॑षां॒ किंच॒नाम॑मत् ।

या ते॑ रुद्र शि॒वा त॒नूः शि॒वा वि॒श्वाह॑भेषजी ।
शि॒वा रु॒द्रस्य॑ भेष॒जी तया॑ नो मृड जी॒वसे॑ ॥

इ॒माग्ं रु॒द्राय॑ त॒वसे॑ कप॒र्दिने॑ क्ष॒यद्वी॑राय॒ प्रभ॑रामहे म॒तिम् ।
यथा॑ न॒श्शमस॑दद्वि॒पदे॒ चतु॑ष्पदे॒ विश्वं॑ पु॒ष्टं ग्रामे॑ अ॒स्मिन्ननानातु॑रम् ।

मृ॒डा नो॑ रुद्रो॒त नो॒ मय॑स्कृधि क्ष॒यद्वी॑राय॒ नम॑सा विधेम ते ।
यच्छं च॒ योश्च॒ मनु॑राय॒जे पि॒ता तद॑श्याम॒ तव॑ रुद्र॒ प्रणी॑तौ ।

मा नो॑ म॒हान्त॑मु॒त मा नो॑ अर्भ॒कं मा न॒ उक्ष॑न्तमु॒त मा न॑ उक्षि॒तम् ।
मा नो॑ऽवधीः पि॒तरं॒ मोत मा॒तरं॑ प्रि॒या मा न॑स्त॒नुवो॑ रुद्र रीरिषः ।

मा न॑स्तो॒के तन॑ये॒ मा न॒ आयु॑षि॒ मा नो॒ गोषु॒ मा नो॒ अश्वे॑षु रीरिषः ।
वी॒रान्मा नो॑ रुद्र भामि॒तोऽव॑धीर्ह॒विष्म॑न्तो॒ नम॑सा विधेम ते ।

आ॒रात्ते॑ गो॒घ्न उ॒त पू॑रुष॒घ्ने क्ष॒यद्वी॑राय सु॒म्नम॒स्मे ते॑ अस्तु ।
रक्षा॑ च नो॒ अधि॑ च देव ब्रू॒ह्यथा॑ च नः॒ शर्म॑ यच्छ द्वि॒बर्हाः᳚ ।

स्तु॒हि श्रु॒तं ग॑र्त॒सदं॒-युँवा॑नं मृ॒गन्न भी॒मम॑ुपहं॒तुमु॒ग्रम् ।
मृ॒डा ज॑रि॒त्रे रु॑द्र॒ स्तवा॑नो अ॒न्यंते॑ अ॒स्मन्निव॑पंतु॒ सेनाः᳚ ।

परि॑णो रु॒द्रस्य॑ हे॒तिर्वृ॑णक्तु॒ परि॑ त्वे॒षस्य॑ दु॒र्मति॑ रघा॒योः ।
अव॑ स्थि॒रा म॒घव॑द्भ्य-स्तनुष्व॒ मीढ्व॑स्तो॒काय॒ तन॑याय मृडय ।

मीढु॑ष्टम॒ शिव॑तम शि॒वो नः॑ सु॒मना॑ भव ।
प॒र॒मे वृ॒क्ष आयु॑धन्नि॒धाय॒ कृत्तिं॒-वँसा॑न॒ आच॑र॒ पिना॑कं॒ बिभ्र॒दाग॑हि ।

विकि॑रिद॒ विलो॑हित॒ नम॑स्ते अस्तु भगवः ।
यास्ते॑ स॒हस्रग्ं॑ हे॒तयो॒न्यम॒स्मन्निव॑पंतु॒ ताः ।

स॒हस्रा॑णि सहस्र॒धा बा॑हु॒वोस्तव॑ हे॒तयः॑ ।
तासा॒मीशा॑नो भगवः परा॒चीना॒ मुखा॑ कृधि ॥ 10 ॥

स॒हस्रा॑णि सहस्र॒शो ये रु॒द्रा अधि॒ भूम्या᳚म् ।
तेषाग्ं॑ सहस्रयोज॒नेऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि ।

अस्मिन्महत्यर्णवे॑ऽतरिक्षे भवा अधि ।
नीलग्रीवाः शितिकंठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः ।

नीलग्रीवाः शितिकंठा दिवग्ं रुद्रा उपश्रिताः ।
ये वृक्षेषु सस्पिंजरा नीलग्रीवा विलोहिताः ।

ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः ।
ये अन्नेषु विविध्यंति पात्रेषु पिबंतो जनान् । ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः । ये तीर्थानि प्रचरंति सृकावंतो निषंगिणः । य एतावंतश्च भूयाग्ंसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे । तेषाग्ं सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि । नमो रुध्रेभ्यो ये पृथिव्यां-यँऽंतरिक्षे ये दिवि येषामन्नं-वाँतो वर्षमिषवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीची-र्दशो-दीची-र्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयंतु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं-वोँ जंभे दधामि ॥ 11 ॥

त्र्यंबकं-यँजामहे सुगंधिं पुष्टिवर्धनम् । उर्वारुकमिव बंधनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात् । यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवना विवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु । तमु ष्टुहि यः स्विषुस्सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयति भेषजस्य । यक्ष्वामहे सौमनसाय रुद्रं नमोभिर्देवमसुरं

दुवस्य । अ॒यं मे॒ हस्तो॒ भग॑वान॒यं मे॒ भग॑वत्तरः । अ॒यं मे□
वि॒श्वभे□षजो॒ऽयगं् शि॒वाभि॑मर्शनः । ये ते॑ स॒हस्र॑म॒युतं॒ पाशा॒ मृत्यो॒ मर्त्या॑य॒
हंत॑वे । तान् य॒ज्ञस्य॑ मा॒यया॒ सर्वा॒नव॑ यजामहे । मृ॒त्यवे॒ स्वाहा॑ मृ॒त्यवे॒
स्वाहा□ । प्राणानां ग्रंथिरसि रुद्रो मा॑ विशा॒ंतकः । तेनान्नेना□प्याय॒स्व ॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्यु॑र्मे पा॒हि ॥

सदाशि॒वोम् ।

ॐ शांति॒ः शांति॒ः शांति॑ः ॥